

Ekstern høring - utkast til Nasjonal veileder – Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming Saksnummer (360): 20/32995

Tilbakemeldingsfrist 17. november 2020

- Vennligst send skjemaet på e-post til postmottak@helsedir.no
- I emnefeltet, oppgi referanse «20/32995 – Innspill høring - Nasjonal veileder – Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming».

Høringsinstans:

Navn:	<i>Jorunn Lunde (fagsjef) og Kari Bente Sørli (seniorrådgiver)</i>
Arbeidsplass	<i>Norsk Fysioterapeutforbund</i>

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
Generelle kommentarer	<p>NFF synes det er svært positivt at det kommer en slik veileder. Som det fremkommer i den nylig publiserte evalueringsrapporten om opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering så er rehabilitering et lite prioritert felt, og habiliteringsfeltet har fått enda mindre oppmerksomhet, også under opptrappingsplanen.</p> <p>Veilederen har mange gode og riktige tiltak. NFF mener at veilederen vil kunne innebære at tjenestene til personer med utviklingshemming vil bli mye bedre hvis veilederens anbefalinger blir førende for tjenestene. Det er viktig med en veileder da den sender viktige signaler til kommuner og spesialisthelsetjenesten om å prioritere også mennesker med utviklingshemming. En veileder er også med på å øke bevisstheten rundt denne gruppens behov, og hvordan deres helse- og omsorgstjenester bør formes.</p>

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
	<p>Vi anser at den største utfordringen i dag er kapasiteten i tjenestene, den økes ikke med denne veilederen. For dessverre er det slik at en veileder med anbefalinger ikke kommer med økonomiske midler.</p> <p>Generelt mener NFF at veilederen har mange gode og fornuftige anbefalinger. Riktignok etterlyser vi større fokus på fysioterapi og fysisk aktivitet under flere av punktene. Mange utviklingshemmede har behov for fysioterapi for mange har også utfordringer når det gjelder fysisk funksjon. Noen er immobile og har utfordringer knyttet til sittesår og ensformige sittestillinger. Noen har spasmer. Noen har ubalanse mellom kaloriinntak og kaloriforbruk. Noen utvikler ulike former for psykisk uhelse. I alle disse tilfellene har fysioterapeutene kompetanse som er nyttig.</p> <p>NFFs faggruppe for ridefysioterapi har mange personer med utviklingshemming i sin målgruppe og opplever at ridefysioterapi for mange er et høydepunkt, og avgjørende for deres fysiske helse. Vi ønsker derfor at ridefysioterapi kan nevnes som et tiltak som bidrar til økt fysisk aktivitet på personens egne premisser. Mange kjenner ikke til ridefysioterapi, og vi håper at tilbudet kan synliggjøres i veilederen.</p>
<p>Kapittel 1 «Innledning»</p>	<p>I «Om utviklingshemming» fremkommer det at veilederen omhandler helse- og omsorgstilbud til personer med intellektuell utviklingshemming. Det kunne kanskje fremkommet tidligere i innledningen for å unngå misforståelser.</p>
<p>Kapittel 2 "Kompetanse og samarbeid"</p>	<p>Kommunen skal sørge for at tjenesteytere som yter tjenester til personer med utviklingshemming har nødvendig kompetanse</p> <p>NFF er svært fornøyd med at personellens kompetanse fremheves som en viktig faktor ved tjenesteyting til personer med utviklingshemming. Vi setter også pris på at det understrekes at kommunene bør ha en kompetanseplan for å sikre nødvendig og tilstrekkelig kompetanse. Vi synes også at det er betryggende at fysioterapeutene er trukket frem som en viktig profesjon i tjenesteytingen til funksjonshemmede.</p> <p>Kommunen skal sørge for tverrfaglig samarbeid</p>

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
	<p>NFF er helt enige i at tverrfaglig arbeid er helt nødvendig for å møte behovene til personer med utviklingshemming.</p> <p>Det står i veilederen av «Koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering har en sentral rolle i å tilrettelegge for gode overganger. Enheten har overordnet ansvar for arbeidet med individuell plan og for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator, utarbeidelse av prosedyrer mm. Enheten bør ha oversikt over tilbud innen habilitering i kommunen og i spesialisthelsetjenesten». Flere undersøkelser viser imidlertid at koordinerende enhet i mange tilfeller ikke fungerer etter hensikten, at enheten er gjemt og at enheten har problemer med å ha oversikt over sine oppgaver.¹ Det er derfor nødvendig å styrke koordinerende enhets posisjon og rolle for at de skal kunne fylle den viktige rollen de er tilskrevet.</p> <p>Viktig at bruk av koordinator og individuell plan blir trukket fram som sentrale virkemidler. Som vi vet er opplæring rundt dette ulikt i kommunene og må få økt fokus.</p> <p>Kommunen og spesialisthelsetjenesten skal samarbeide om habilitering</p> <p>Mange fysioterapeuter i små kommuner opplever at spesialisthelsetjenesten kan oppleves som ganske perifer, både på grunn av lange avstander og mangel på fagpersoner i små kommuner som kan følge tett nok opp, grunnet stort behov.</p> <p>Kommunen skal ha kultur og rutiner for etisk refleksjon</p> <p>Det fremheves viktighet av fokus på tiltak som fremmer etisk bevissthet og god etisk praksis. Dette skal skje ved opplæring, kurs og opplæring i etisk refleksjon og fast tid og sted for etisk refleksjon. Dette er emner som i liten grad er prioritert i dag. Her savner vi tydeligere retningslinjer – er det for eksempel tenkt tverrfaglige fora?</p>

¹ [https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/evaluering-av-opptrappingsplan-for-habilitering-og-rehabilitering-2017-2019/Evaluering%20av%20opptrappingsplan%20for%20habilitering%20og%20rehabilitering%20\(2017-2019\).pdf/_/attachment/inline/90996333-c371-4e28-89ed-c437533928b1:f98a8d402e8b092e593ac3e4a391556d60d8cce1/Evaluering%20av%20opptrappingsplan%20for%20habilitering%20og%20rehabilitering%20\(2017-2019\).pdf](https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/evaluering-av-opptrappingsplan-for-habilitering-og-rehabilitering-2017-2019/Evaluering%20av%20opptrappingsplan%20for%20habilitering%20og%20rehabilitering%20(2017-2019).pdf/_/attachment/inline/90996333-c371-4e28-89ed-c437533928b1:f98a8d402e8b092e593ac3e4a391556d60d8cce1/Evaluering%20av%20opptrappingsplan%20for%20habilitering%20og%20rehabilitering%20(2017-2019).pdf)

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
<p>Kapittel 3 "Personsentrerte og tilrettelagte tjenester"</p>	<p>Kommunen skal legge til rette for at personer med utviklingshemming kan utøve selvbestemmelse</p> <p>«Beslutningsstøtte kan gis på ulike måter som for eksempel: hjelp til å finne gode kilder til informasjon og beslutningsstøtteverktøy, råd og veiledning om dagligdagse beslutninger, formalisert beslutningsstøtte, med avtalt tid og sted, henvisning til beslutningsstøtte/veiledning hos andre, som f.eks. hos fastlegen, fysioterapeut, ernæringsfysiolog, osv., kurs og opplæring om spesielle tema, alene eller i gruppe»</p> <p>Fysioterapeut bør inn i opplistingen.</p> <p>Kommunen skal legge til rette for at personer med utviklingshemming kan ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre</p> <p>Det står at «Kommunen skal legge til rette for at den enkelte kan ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre, for eksempel med mulighet til å treffe venner og familie, ha et arbeid eller et aktivitetstilbud på dagtid, kveldstid og i helger og til å kunne dra på ferie».</p> <p>NFF mener at utviklingshemmedes muligheter for å delta i ordinært/tilrettelagt arbeidsliv i større grad bør trekkes frem og betones i veilederen. Arbeid gir struktur i hverdagen, og for mange er det en arena hvor man får anvendt og utviklet sine evner og ferdigheter. Arbeid kan dessuten gi tilgang til sosial kontakt og en opplevelse av mestring og at ens innsats blir verdsatt. Å være i arbeid kan dermed bidra til eller vedlikeholde god helse – og er dermed viktig også for mennesker med utviklingshemming.</p>
<p>Kapittel 4 "Livsfaser og overganger"</p>	<p>I dette kapitlet mener vi at fysioterapeuten burde vært trukket langt tydeligere inn. Det står for eksempel at "Ved mistanke om utviklingshemming hos barnet bør helsestasjonslegen eller fastlegen henvise barnet til utredning i spesialisthelsetjenesten." Som regel henvises barn først til fysioterapeut ved avvik fra forventet utvikling. Deretter henviser legen til spesialisthelsetjenesten i samarbeid med lokalt hjelpeapparat. Dette er viktig for tidlig intervensjon, ellers går mye tid tapt i å vente på kartlegging fra spesialisthelsetjenesten. Veilederen bør avspeile god praksis her.</p>

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
	<p>Videre står det under "Kommunen skal legge til rette for en god barnehage- og skoletid" at deltagere i tverrfaglige grupper rundt barnet kan være ulike grupper. I denne opplistingen må fysioterapeuten nevnes, fordi det ofte er fysioterapeuten, som i samråd med foreldre, henviser til koordinerende enhet for å få opprettet en ansvarsgruppe for eksempel. Helsepsykeleier og helsestasjonslege henviser til fysioterapeut ved funksjonsavvik. Fysioterapeuten følger da opp i barnehage, skole og hjemme etter behov, blir godt kjent med familien, er de som ofte har mest med familien å gjøre i det daglige og ser behovet for videre oppfølging.</p> <p>Fysioterapeuten følger ofte barnet fra avdekket funksjonshemming i småbarnsalderen opp til voksenalderen og er derfor en veldig viktig aktør i de viktige overgangene fra barnehage til skole, fra barneskole til ungdomsskole og over i videregående skole. Det er ikke alltid fysioterapeuten er aktivt inne i hele denne perioden, men kan likevel ha en noe mer perifer kontakt med eleven og foreldrene og ser til at hverdagen er godt tilrettelagt. Fysioterapeuten vet hva som har fungert i tidligere overganger og kan være en viktig støttespiller for elev og foreldre i å videreformidle behov og dele tidligere erfaringer.</p>
<p>Kapittel 5 "Habilitering og bistand i dagliglivet"</p>	<p>Kommunen skal legge til rette for fysisk aktivitet og trening for personer med utviklingshemming</p> <p>Under denne overskriften er NFF fornøyd med at det fremheves at «Virksomhetsleder bør sørge for at det oppnevnes tjenesteytere med spesielt faglig ansvar og en pådriverrolle i forhold til fysisk aktivitetstiltak». Vi mener imidlertid at dette i større grad må konkretiseres og at det skal være tilknyttet fysioterapeut til habiliteringstjenestene i kommunen. Dette på grunn av fysioterapeuters kompetanse i tilrettelegging av fysisk aktivitet for mennesker med funksjonsnedsettelse. Tilrettelagt fysisk aktivitet kan både gi bevegelsesglede, og gi helsegevinst fordi det kan forebygge sykdommer og motvirke feilstillinger.</p> <p>Vi anbefaler også at ridefysioterapi skal nevnes eksplisitt, da dette er et lystbetont tiltak som mange dessverre ikke kjenner til. Vi foreslår at det kommer under overskriften: "Kommunen skal legge til rette for fysisk aktivitet og trening for personer med utviklingshemming", og gjerne for eksempel inne i teksten her: "Tiltak kan f.eks. være avtaler om regelmessig fysisk aktivitet i hverdagen, med fysioterapeut, på treningssenter, svømmehall, ridefysioterapi eller turer med familie, venner, støttekontakt, osv."</p>

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
	<p>NFF anbefaler også at frisklivssentralen bør trekkes frem i veilederen, da mange kan stå i fare for å utvikle sykdommer og kan trenge bistand i å endre levevaner, som for eksempel matinntak og fysisk inaktivitet.</p> <p>Kommunen skal forebygge vold og overgrep mot personer med utviklingshemming</p> <p>Det står i veilederen at «Kommunen skal forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep. Kommunen må sørge for at ansatte som møter personer med utviklingshemming har kunnskap om beskyttelses- og risikofaktorer, tegn og signaler, slik at de tidlig kan identifisere personer i en risikosituasjon. Dette gjelder ansatte i barnehage, skole, helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom, fastleger, tannhelsepersonell og øvrige helse- og omsorgstjenester». Også her bør fysioterapeuter fremheves da mange i denne befolkningsgruppen er i tett kontakt med fysioterapeuten. Fysioterapeuten, med sin kunnskap om motorikk, funksjon, kroppsspråk og kroppslige ytringsformer kan derfor lese endringer i bevegelsesmønster og funksjon og kan derfor være viktig i arbeidet med å oppdage vold og overgrep.</p> <p>Kommunen skal legge til rette for bruk av velferdsteknologi for personer med utviklingshemming</p> <p>Det blir i veilederen trukket frem at eksempler på velferdsteknologi er «varslings- og lokaliseringsteknologi, kommunikasjonshjelpemidler, digitalt tilsyn og informasjons- og kommunikasjonsteknologi, digitale dagsplaner, huskelister og påminnelser, tjenestemottakers bruk av digitale løsninger, sosiale medier, osv.».</p> <p>NFF mener det hadde vært en fordel om også velferdsteknologi som bidrar til fysisk aktivitet hadde vært inkludert under denne overskriften. Eksempelvis har prosjektet Innovativ Rehabilitering i Indre Østfold utredet mulighetene for trening ved å benytte ulike former for spillteknologi mv. Ved sykehuset i Førde benytter fysioterapeutene spill og VR-briller i rehabiliteringen av slagpasienter. I begge tilfeller viser de at teknologi og spill også kan benyttes som velferdsteknologi som bidrar til økte bevegelse og gjenvinning og opptrening av funksjon. Som et minimum mener vi at en veileder bør fremheve at det er svært fordelaktig om tjenesteytere har bevissthet rundt mulighetene velferdsteknologi/spillteknologi gir for både økt fysisk aktivitet og sosial deltagelse og mestring.</p>

Innhold i veilederen:	Kommentarer fra høringsinstansen
	Se litteraturstudie fra 2020: https://ehealthresearch.no/files/documents/Rapporter/NSE-rapport_2020-01_Kunnskapsoppsummering-internasjonalt-studie-velferdsteknologi.pdf
Kapittel 6 "Særlig om helseoppfølging"	<p>Viktig at fastlegen følger opp personer med utviklingshemming med helsekontroller årlig, som foreslått, som ledd i helsefremmende og forebyggende arbeidet.</p> <p>Det anbefales at kommunen skal bidra til god psykisk helse hos personer med utviklingshemming. Vi mener fokuset i veilederen bør være på at kommunen skal bidra til god helse. I det ligger både psykisk og fysisk helse, som er gjensidig avhengig av hverandre.</p>
Kapittel 7 "Samarbeid med familie, pårørende og verge"	
Kapittel 8 "Dokumentasjon og taushetsplikt"	
Kapittel 9 "Verktøy og ressurser"	
Kapittel 10 "Metode og prosess"	